

Från stabbläggare till förkunnare

*En personlig levnadsbeskrivning
av min far Alfred Anderson*

Av Gösta Wiklander

*Skandinaviska
Bokförlaget*

Text © 2012, *Gösta Wiklander*
Bilder: Privat arkiv

När inte annat anges är bibelcitaten hämtade från
Bibel 1917 © 1917 översättning.

Sättning:
Susan Bolling, Skandinaviska Bokförlaget, Rimbo

Omslagsbild:
Illustrationen på omslagssidan är en akvarell av *Carl Ivar Mårtenson* som presenterades i en
hyllningsadress till Alfred Anderson på hans 50-årsdag den 13 maj 1944

Utgivare:
Skandinaviska Bokförlaget, Stockholm, 2011/
Historiska Arkiv för SjundedagsAdventistsamfundet i Sverige (HASDA)
Ingår i HASDAs skriftserie som nr IV

ISBN 978-91-7256-259-2

Tryck: CO-print i EU, www.co-print.se, 2012

Innehåll

Bildförteckning	8
Förord	11
Kort släktorientering	15
Födelse och uppväxt i i Ådalen	18
Militärtjänsten	20
I skola och arbete	22
Livsfrågorna	24
Alfred och Anna gifte sig	26
Adventbudskapet	28
Nyhyttans missionsskola	32
Kallinge och Ronneby	35
Första tjänstgöringen i Stockholm	37
Kallelsen till ”höga Norden”	40
Boden och Luleå – Striden i Luleå	47
Svenska distriktets årsmöte i Stockholm 1926	54
Alfreds kallelsemedvetande för Norrland	56
Svenska distriktets årsmöte i Norrköping 1927	59
Gällivare och Malmberget	60
Annas far och mor i Viätt i Ångermanland	73
Om pappa Alfred	78
Ordinerad till predikant	80
Örnsköldsvik	82
Tiden i Umeå	86
Resor i Norrland	96
Familjen flyttar till Sundsvall	98

Alfreds släkt i Sundsvallsområdet	104
Nordsvenska distriktets årsmöte 1933	107
Krävande arbete i Sundsvall	108
Alfred fyller 40 år i Sundsvall	110
Alfred sjukledig	114
Alfreds egen berättelse om arbetet i Norrland	118
Stockholm för andra gången	122
Nils Ferlin och Klarabohemerna	125
Aktuella annonsrubriker	127
Vald till föreståndare för Nordsvenska distriktet 1937	130
Dophögtid i Stockholm 1938	132
<i>Budskap i Adventtider</i> – En ny tidning	133
Behovet av Andens utgjutelse	134
En plan	138
Mötesserien i Uppsala	143
Medförfattare i boken <i>När I sen allt detta</i>	144
Ledarkurs och ungdomsläger i Solsäter	145
Nordsvenska distriktets årsmöte 1943	147
Alfred fyller 50 år	148
Sydsvenska distriktets årsmöte 1944	152
Nordsvenska distriktets årsmöte 1944	153
Tiden i Göteborg	154
Astrid och Gösta gifter sig	155
Motsättningarna i Göteborg	158
Resan till USA	160
Astrid och Gösta flyttar till Lysekil	165
Alfred flyttar till Jönköping	166

Nya uppgifter och besök i Malmö	169
Släkttträff hos Harry och Eva på Hultafors	172
Predikomaterial	174
Utredningen om Filadelfia och Laodicea	180
”Bok för erfarenheter” – En märklig anteckningsbok	185
Anna fyller 60 år	190
Gösta blir distriktsföreståndare 1962	192
Annas död 1962	193
Generalkonferensen i San Fransisco 1962	195
Åter till Göteborg	196
Inlägg i <i>Adventförkunnaren</i>	197
Tältkampanjen i Falkenberg	198
Alfred säljer sin Saab	200
Nya inlägg i <i>Adventförkunnaren</i>	202
Alfred som barnvakt	203
Namnet Alfred går i arv – Fyra generationer	204
Flyttning från Eketrägatan	205
Kontakt med systersonen Claes	207
Alfreds barnbarn och barnbarnsbarn	209
Bäckhagen	211
Alfreds sista år	214
Begravningsgudstjänsten	216
Slutord	219
Fotnoter	221

Förord

DENNA BOK ÄR ett försök att skildra min far Erik Alfred Andersons liv och gärning. Jag har utgått från studier av tillgängligt källmaterial men också använt mina egna och familjens personliga minnen. Det är väl ofrånkomligt att min nära och varma personliga relation till pappa Alfred lyser igenom starkt i min framställning.

Alfred fick ett långt liv. Han föddes 1894 och växte upp i Ådalen i Ångermanland. Under sin ungdomstid var han något av en särling som helst gick för sig själv och hade långtgående funderingar på att ge sig in i politiken. Han tillhörde det socialdemokratiska partiet och tänkte sig en karriär som yrkespolitiker med målet att en dag väljas in i den svenska riksdagen. Han stod för en tvärsäker ateism samtidigt som han betraktades som en sökare.

Men något kom emellan. Han greps av pastor Seth Lundströms förkunnelse i Strömnäs 1919 och blev en övertygad kristen och sjundedagsadventist. Som 26-åring inledde han studier på den fyraåriga kursen vid Nyhyttans missionskola i Bergslagen. Efter bara tre års studier utexaminerades han höstterminen 1922 och tjänstgjorde som lärare i de yngre klasserna på vårterminen 1923.

Han började sin förkunnargärning inom Adventistamfundet hösten 1923 och blev av dess styrelse flyttad till Karlshamn, Ronneby och Kallinge i Blekinge för att göra sitt praktikantår under ledning av pastor Clarence Anderson. Hans uppgift förde honom senare till Stockholm hösten 1924, och på hösten 1925 började han sin tjänst i övre Norrland med placering i Boden, Malmberget, Gällivare, Örnsköldsvik, Umeå och Sundsvall, för att 1934 kallas till tjänst som pastor och evangelist i Stockholms Adventkyrka. Han bedrev även evangelisationsarbete i Sundbyberg, Södertälje och Uppsala.

Efter tre år i Stockholm valdes han till föreståndare för samfundets Nordsvenska distrikt. Denna uppgift hade han till 1944 då han valdes till föreståndare för det Sydsvenska distriktet med placering i Göteborg.

Åren 1950-1954 tjänstgjorde han som bibellärare på Ekebyholms Mission-

skola. Än en gång valdes han till föreståndare för det Nordsvenska distriktet 1954, en uppgift som han hade till 1958.

När han avgick med pension vid hustrun Annas död 1962 hade han, som sista officiella uppdrag inom samfundet, tjänstgjort som pastor och själavårdare i Stockholms Adventkyrka under fyra år. Som pensionerad flyttade han till Göteborg där han hade närmare kontakt med barn och barnbarn som rotat sig längs den svenska västkusten.

Alfred Anderson avled den 2 november 1984 i en ålder av drygt 90 år. Under många år hade han förkunnat Guds ord, och genom hans verksamhet hade ett halvt tusen människor vunnits för Gud och hans rike.

Föreliggande levnadsbeskrivning vill minnas hans liv och gärning, inte minst som "Norrlands apostel". Detta uttryck myntades av samfundsledaren Carl Gidlund efter Alfred Andersons mångåriga och fruktbärande verksamhet i övre Norrland. För att belysa hans offentliga arbete inom Adventistsamfundet har jag använt källmaterial som står till buds i samfundstidningarna och Alfred Andersons kvarlämnade handlingar. I flera avseenden kan denna bok därmed ses som ett bidrag till Adventistsamfundets historia i Sverige.

Min framställning är emellertid också "personlig". Att jag skriver om min far innebär att många personliga – rentav privata – minnen och synpunkter kommit med. Detta är en sida av honom som inte är allmänt känd. Jag är medveten om ett mått av subjektivitet i urvalet av material – i flera sammanhang har jag koncentrerat min framställning till förhållandet mellan pappa Alfred och min egen familj, min hustru Astrid och mina barn Bertil, Rut och Nils. Detta skall inte på något sätt dölja att mina syskon Erik, Anne-Marie och Harry med familjer haft egna erfarenheter och minnen från min far som jag inte kunnat ta med här.

Vid sidan av mina egna och familjens minnen har jag haft tillgång till Alfred Andersons samtliga predikomanuskript och hans privata "Bok för erfarenheter". Jag har också under ett antal år bedrivit släktforskning i min familjs historia och samlat ett omfattande bildmaterial, och en del av detta material har tagits med.

Läsaren kanske frågar sig varför jag bär efternamnet Wiklander medan min far hette Anderson. Vi barn hade ursprungligen namnet Anderson, men 1958

valde mina bröder Erik och Harry och jag att ta mamma Annas flicknamn Wiklander. Namnet Anderson var alltför vanligt och vi blev ofta förväxlade med andra personer.

Uppläggningsen av boken och det blandade stoffet har gjort att jag varierat hur jag omnämner min fars namn. Fram till långt in på 1970-talet brukade jag aldrig tilltala min far med "du", bara "pappa". För att göra läsningen av denna bok lättare har jag valt att nämna honom som "Alfred" i allmänna sammanhang, men "pappa Alfred" när det gäller mina personliga minnen och hans roll som far och farfar.

Jag vill rikta ett varmt tack till alla som varit mig behjälpliga i förberedelsen av manuskriptet och till Adventistsamfundet som accepterat att utge denna bok. Jag vill framför allt tacka Gud för pappa Alfreds liv, vad han stod för, och de ljusa minnen han lämnat efter sig till så många.

Göteborg, den 1 november 2010

Gösta Wiklander

Kort släktorientering

Alfred Anderson föddes och växte upp i Ådalen i Ångermanland. Två generationer före honom var hans släkt emellertid fast rotad i Östergötland, i trakterna kring Bjälbo och Skänninge, och kan spåras där långt tillbaka i tiden. Hur kom det sig då att Alfred föddes i Norrland? Följande korta översikt visar att flyttningen norrut orsakades av två djupt mänskliga faktorer i Alfreds fars och farfars liv: behovet av försörjning och önskan att ingå äktenskap och bilda familj.

Alfreds farfar, Johan Alfred Anderson, föddes i Motala den 3 september 1831. Dennes far hette Otto Anderson och föddes den 3 december 1798 i byn Ramsta i Bjälbo socken i Östergötland. Modern hette Stina Lisa Stenberg och var född den 23 juni 1793 i Västra Stenby, några kilometer söder om Motala.

Otto Andersons mor Maria Eriksdotter – Johan Alfred Andersons farmor

– avled vid Ottos födelse 1798 endast 35 år gammal. Hon var dotter till bonden Eric Svensson och hans hustru Kierstin Larsdotter från Östra Elgsjö i området omkring Skänninge i Östergötland.

Johan Alfred Anderson hade tre bröder som alla dog i tidig ålder: Wilhelm Alexander (död i mässlingen tre år gammal), Carl Otto (1828-1835) och Frans Edward (född 1834; död samma år). Av fyra syskonbarn var det sålunda endast Alfred Andersons farfar Johan Alfred Anderson som överlevde barndomen.

Vid 14 års ålder flyttade Johan Alfred med sin far Otto och mor Stina Lisa till Stockholm. Fadern fick arbete på Bergsunds bruk som "filare" (finmekaniker). Året då Johan Alfred blev myndig reste han från Stockholm "till okänd ort" –

JOHAN ALFRED ANDERSON

Född i Motala 1831.

Farfar till Alfred Anderson.

Fotot taget i Strömnäs i Åda
någon gång 1918-1919.

sannolikt till Finspong i Östergötland, där han vid Finspongs bruk verkar ha utbildat sig till gjutare. Entydiga upplysningar om detta saknas i källmaterialet. Det finns emellertid en notering i avräkningskontot vid Forsse bruk för Johan Alfred Anderson den 31 oktober 1857, som visar att han fick "Resekostnader från Finspong till Forsse med inberäknade Resedagar kr 34:24" av Forsse bruk.⁽¹⁾ Det är därför ett rimligt antagande att han farit till Finspong från Stockholm och där fått sin utbildning innan han anställdes i Forsse.

Från Finspong skickades han ut på den s.k. "gesällvandringen". Sedan medeltiden var det brukligt i Sverige att indela hantverkarna i städerna i lärlingar, gesäller och mästare. Efter några års lärotid hos en mästare fick ynglingen ut-

På hembygdsmuséet i Österforse finns gjutgods tillverkat av Johan Alfred Anderson. Bilden föreställer en fin gryta av koppar gjuten av Johan Alfred. Foto: GW 1988

föra ett enklare prov på sin skicklighet, och om det utföll till belåtenhet utskrevs han som gesäll. Han inskrevs då i gesällsällskapet och mottogs med vissa ceremonier. Efter någon tid skulle gesällen fortsätta sin utbildning genom att vandra runt i landet ett antal år och utföra arbeten. Denna vandring ansågs obligatorisk. Johan Alfred Anderson gjorde sin gesällvandring norrut och kom bl.a. till Forsse bruk i Ångermanland. Där stannade han en kort tid och utförde vissa gjutningsarbeten. Han fortsatte sin vandring norrut och kom bl.a. till Haparanda och fortsatte även in i Finland.

Så småningom återvände Johan Alfred söderut men stannade återigen vid Forsse bruk. Han hade nämligen träffat en flicka där vid namn Märta Greta som han blivit fäst vid. Av bruket anställdes han som gjutare och tillverkade olika slags gjutna husgeråd av järn och mässing. Han gifte sig med sin Märta Greta Svanberg i februari 1858. Hon var dotter till manufakturmedlen Olof Svanberg (född 2 mars 1806) och hans hustru Anna Högberg (född 5 oktober 1808), bosatta vid Forsse bruk.

På Anna Högbergs sida fanns en rik ådra av musikalitet. Hon var släkt med

Anders J. Högberg som tonsatte Albert Vikstens sång om Ångermanland. Viksten var född några kilometer från Forsse den 8 april 1889.

Märta Greta och Johan Alfred fick åtta barn: Hilda Kristina (1858-1942); Anna Augusta (1860-1936), som flyttade till Sundsvall 1877 och senare emigrerade till USA; Erik Alfred Andersons far Otto Walfrid (1862-1940); Ludvig (1865-?); Olof Edward (1869-1950); August (1870-1934); Karl Viktor (1873-1880); Helmer (1878-?).

Alla barnen så när som på Anna Augusta flyttade senare söderut till området omkring Kramfors. Anna Augusta emigrerade till USA, men hennes öde där är okänt. Alfreds far Otto Walfrid flyttade från Forsse till Strömnäs i Ådalen den 29 september 1889, och där föddes sonen Alfred knappt fem år senare.

Födelse och uppväxt i Ådalen

Erik Alfred Andersson var det fjärde barnet av fem syskon och föddes i Strömnäs i Ådalen den 13 maj 1894. Namnet Erik fick han efter sin morfar Erik Nordlander från Selångers socken i Medelpad och namnet Alfred efter sin farfar Johan Alfred Anderson. Tilltalsnamnet var Alfred. Hans far Otto Walfrid Anderson var född den 21 maj 1862 i Forsse bruks "Gjutarbönning". Forsse ligger cirka tjugo kilometer norr om Sollefteå i Ångermanland. Alfreds mor Sara Erika Nordlander var född i byn Knävlund i Selångers socken i Medelpad den 14 februari 1865.

Alfreds föräldrar Otto och Sara gifte sig i Gudmundrå kyrka den 27 oktober 1889 och bosatte sig i Strömnäs, där Otto arbetade vid Strömnäs sågverk. Efter en svår förkylning drabbades Sara av "galopperande lungsot" – så benämndes vid denna tid ett hastigt och elakartat förlopp av TBC. Hon avled 1899 endast 34 år gammal. Alfred var bara fem år när han förlorade sin mor. Denna tragiska barndomsupplevelse kom att prägla hans personlighet. Mor Sara efterlämnade fyra minderåriga barn: Fredrik (född 1890), Ragnhild (född 1891), Alfred (född 1894) och Otto Alexander (född 1896). Redan 1893 hade ännu en son med namnet Otto Alexander fötts, men han levde bara en dag. Det femte barnet fick därför den bortgångne broderns namn. Seden att uppkalla barn efter tidigare födda men avlidna barn var en urgammal tradition.

Efter Saras död gifte Otto om sig med änkan Petronella (Ella) Nilsson, född i Ådalsliden den 15 maj 1872. Vigseln ägde rum den 10 november 1905. Hon medförde till huset en son som hette Emil från ett tidigare äktenskap. Alfreds styvmor tog emellertid bättre hand om sin egen son än de fyra styvbarnen. De fick dåligt med mat och omvårdnad. Jag minns att pappa Alfred berättade om hur de saknat mat och själva fick söka efter något ätbart i skafferiet. De växte upp under rätt svåra villkor och led brist inte bara på livets nödtröst utan även på kärlek och värme.

Den hårda uppväxten var ännu en faktor som kom att prägla Alfred hela hans liv. Han hade svårt att visa uppskattning, ge erkänsla och beröm och ut-

trycka kärlek. Själv var han dock ytterst känslig och uppskattade kärleksbevis, värme och uppskattning. Detta visade sig tydligare ju äldre han blev. Under pensionstiden var det inte ovanligt att han torkade bort en tår när han blivit rörd av någon händelse i familjen.

I husförhörlängden 1889-1898 står Alfreds far Otto upptagen som "jordbruksarbetare". Hans sväger, Saras bror Olof Nordlander, hade kommit till Ådalen från Knävlan utanför Sundsvall och fått tjänst som jordbruksinspektör vid Strömnäs AB. Otto lämnade ganska snart det tunga brädgårdsarbetet och övergick till jordbruk under sin sväger Olof Nordlander. Familjen bodde på gården i Knäfte i Strömnäs by på en höjd med mycket vacker utsikt över Ångermanälven.

Det var säkert inte lätt för Petronella (Ella) att ta över ansvaret för hem och barn. Familjen hade nu utökats till fem pojkar och en flicka. I äktenskapet med Ella föddes en dotter Lilly Margareta den 8 december 1905. Alfred var då elva år gammal.

Ottos äktenskap med Ella varade dock inte så länge. Hon avled efter tio år och efterlämnade sex moderlösa barn. För Alfred var det andra gången han blev moderlös. Denna gång blev dock inte följderna så stora, eftersom han och hans syskon hade blivit äldre: Fredrik var 24 år och Alfred 19 år gammal.

**ALFRED'S
BARNDOMSHEM I
KNÄFTA -
i dag i renoverat
skick**

*Alfreds far Otto
med familj bodde
i husets högra del
och Ottos sväger
Olof Nordlander i
dess vänstra del.*

Foto: GW 1988

